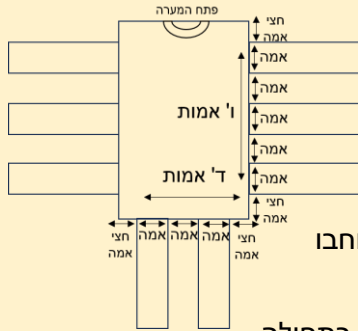

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"א

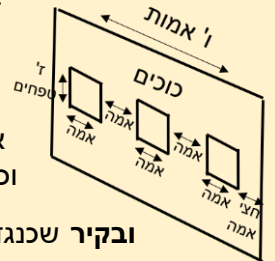

משנה. המוכר מקום לחברו לעשות לו קבר וכן המקבל עליו לעשות לחבירו קבר, עושה תוכה של מערה ד' אמות על שש, ופותח לתוכה שמונה כוכין שלש מכאן ושלש מכאן ושנים מכנגדן.

והכוכין ארכן ארבע אמות ורומן שבע טפחים ורחבן ששה טפחים.

וביאור הדברים שלדעת חכמים חופרים את המערה כחלל שאורכו ו' אמות ורוחבו ד' אמות. והפתח לרוחב המערה בקיר שרוחבו ד' אמות.

ובכל קיר מהצד שרוחבו ו' אמות חופרים ג' כוכים, באופן כזה. בתחילה משאירים חצי אמה, ואז חופרים כוך ברוחב אמה, ומשאירים אמה ריקה, ושוב כוך ברוחב אמה, ושוב אמה ריקה ושוב כוך ברוחב אמה, ואז משאירים בסוף הקיר חצי אמה ריקה, וכן בקיר השני.

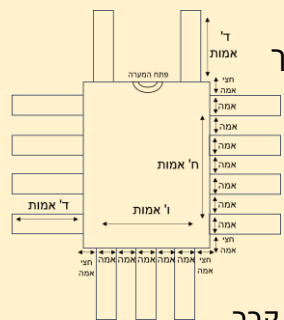
ובקיר שכנגד הפתח משאירים חצי אמה ריקה ואז חופרים כוך ברוחב אמה, ומשאירים אמה ריקה, ושוב כוך ברוחב אמה ומשאירים בסופו חצי אמה ריקה.

ודעת רבי שמעון שעושה תוכה של מערה שש אמות על שמונה, ופותח לתוכה שלשה עשר כוך ארבעה מכאן וארבעה מכאן ושלשה מכנגדן ואחד מימין הפתח ואחד מן השמאל.

וביאור דעתו של ר' שמעון שמוסיפים ב' אמות מכל צד כך שקירות שלאורך המערה יש מקום לד' כוכים במקום ג', ובקיר שמול הפתח יש מקום לג' כוכים במקום ב', ועוד ב' כוכים נוספים כפי שיתבאר בגמרא.

ועושה חצר על פי המערה שש על שש כמלא המטה וקובריה ופותח לתוכה שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן. ודעת רבי שמעון שעושה סביב החצר ארבע מערות בארבע רוחותיה.

ודעת רבן שמעון בן גמליאל שהכל לפי הסלע, ואם הסלע חזק חופר בו יותר כוכים ואם הוא חלש פחות.

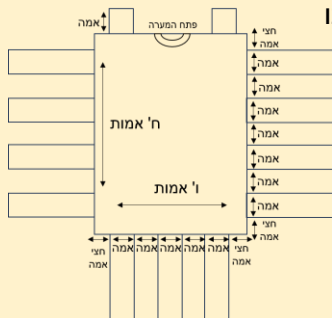
גמרא. במשנה הובאה דעת ר' שמעון שכאשר אדם בונה קבר לחבירו הוא צריך לבנות לו מערה ו' אמות על ח' ועושה ד' כוכים בכל צד, וג' כוכים ממול פתח המערה, ועוד שני כוכים אחד מימין הפתח ואחד משמאלו.

ושאלת הגמרא כיצד הוא עושה את אותם ב' כוכים, שהרי אם הוא עושה אותם מימין ומשמאל הפתח, כלפי חוץ לכיוון החצר, יוצא שהאנשים ששוחים שם בשעת הקבורה דורסים על הקברים זמן מרובה.

ועוד שהרי שנינו שהעומד בחצר הקבר טהור, ואם לדעת ר' שמעון יש תחתיה קבר העומד עליה טמא מחמת הקבר שתחתיה.

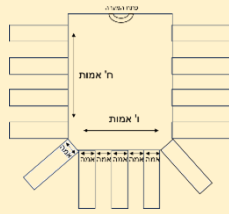
וביאור רבי יוסי ברבי חנינא שאת ב' הקברים הללו חופרים לדעת ר' שמעון רק בעומק של טפח אחד לכיוון החצר אלא שחופרים אותם לגובה, וכמין בור שגובהו ד' אמות ורוחבו אמה, וקוברים בו את המת בעמידה.

עמוד ב'

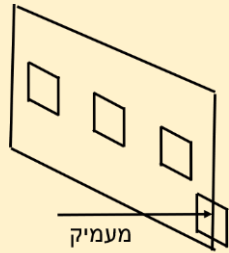

אך שואלת הגמרא על דבריו שהרי אמר ר' יוחנן שקבורה בעמידה זהו קבורת חמור, ואין קוברים כך.

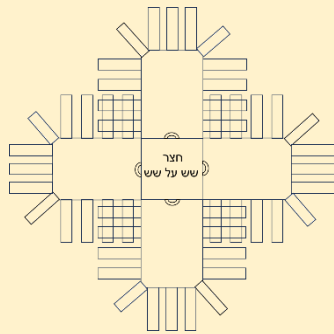
ועונה הגמרא שלדעת ר' יוחנן צריך לבאר שעושים את ב' הקברים הללו בקרן זווית של הקיר שמול הפתח, על ידי שחופר חצי אמה שבקיר שמול הפתח, ועוד חצי אמה מהקיר שלצידו וחופר את הקבר באלכסון.

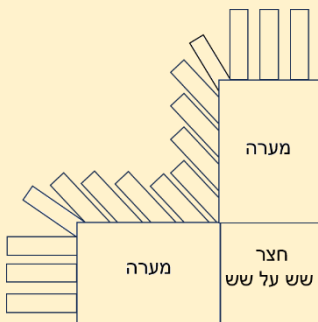
ושואלת הגמרא שהרי הכוכים שבקרן זווית נוגעים בצד אחד בכוך שבקיר שכנגד הפתח ובצד השני בכוך שבקיר של אורך המערה, כך ששלושת הכוכים פתוחים יחד ככוך אחד גדול.

וביאר רב אשי שאת הכוכים שבקרן זווית החופר מעמיק יותר ובמקום לחפור אותם בקו ישר עם שאר הכוכים הוא חופר אותם נמוך יותר מהם וכך הכוך הנמוך אינו נוגע במתים שבכוכים האחרים כי הוא מונח עמוק יותר מהם, וגם אינו מחליש את הקיר, כי הוא מתרחק באלכסון משאר הכוכים.

ומוכיחה הגמרא שבכל אופן מדובר במשנה גם באופנים שהוא מעמיק שהרי לדעת ר' שמעון סביב כל חצר בונים ד' מערות קבורה, ואם לא היה מדובר במעמיק יוצא שכך ממערה אחת נכנס בכוך של מערה אחרת, אך אם חופר בכל מערה את הכוך במפלס אחר אינם נכנסים האחד בשני.

אמנם רב הונא ב"ר רב יהושע ניסה לדחות את ההוכחה ולומר שלדעת ר' שמעון כשבונים ארבע מערות בחצר אחת, הוא חופר את הכוכים באלכסון כך שלא יכנסו אחד בתוך השני, אבל דחתה הגמרא את דבריו, שהרי בכל מערה יש אורך של ח' אמות, והאלכסון של ריבוע של ח' אמות הוא ב' חומשים יותר מאורך הריבוע, כך שאם האורך הוא ח' האלכסון הוא אחד עשרה אמות וחומש אמה, ובאורך זה צריך להכניס ח' כוכים לדעת ר' שמעון, ד' לכל מערה, ולא יתכן להכניס ח' כוכים ב"א אמה וחומש, שהרי בין כוך לכוך צריך להיות אמה.

ותירוץ נוסף עונה הגמרא על מה שהקשתה שהקברים שבזוויות הקיר נוגעים בקברים הסמוכים להן, שאפשר לבאר כפי שביאר רב שישא ב"ר אידי במקום אחר, שב' קברים אלו מיועדים לנפלים שאינם צריכים קבר גדול, ואותם הוא יכול לבנות בשני חצאי האמה שבקרן הזווית הסמוכים לקברים שבקירות האחרים בלא שיגעו בהם, כי קבר של נפלים רחבו פחות מאמה.

